

چکیده مقاله های

همایش بین المللی « بزرگداشت عظامک جوینی و بازشناخت متن های تاریخی - ادبی نثر فارسی در دوره پسامغولی » / ۲۱ آبان ۱۴۰۵ - دانشگاه حکیم سبزواری

از تازیانه خشم الهی تا هژمونی سیاسی؛ تحول گفتمان مشروعیت در تاریخ جهانگشای جوینی

سمیه اسدی^۱

دانشگاه ولایت

چکیده:

تاریخ جهانگشای عظامک جوینی، افزون بر کارکرد تاریخ نگارانه، متنی است که مشروعیت بخشی به قدرت مغول را در لایه های گفتمانی خود بازتولید می کند؛ با این حال، سازوکار درونی این مشروعیت سازی و پیوند آن با فرایند هژمونی یابی مغول کمتر به صورت نظام مند بررسی شده است. مسئله اصلی پژوهش حاضر آن است که جوینی در سه دفتر تاریخ جهانگشا از چه راهبردهای گفتمانی متفاوتی برای توجیه سلطه مغول بهره می گیرد و این راهبردها چگونه در کنار هم، فرایند گذار از توجیه دینی خشونت به تلاش برای تثبیت هژمونی ایدئولوژیک را بازنمایی می کنند. پژوهش با روش تحلیل گفتمان انتقادی و بر پایه نظریه مشروعیت بخشی گفتمانی ون لیوون و مفهوم هژمونی آنتونیو گرامشی، متن سه دفتر تاریخ جهانگشا را واکاوی می کند. یافته ها نشان می دهد جوینی در دفتر نخست، مشروعیت مغول را با استناد به اراده الهی و مضمون عذاب آسمانی توجیه می کند؛ در دفتر دوم، با بدنام سازی اخلاقی سلطان محمد خوارزمشاه، سقوط او را استحقاقی اخلاقی جلوه می دهد؛ و در دفتر سوم، با بازنمایی نابودی دولت اسماعیلیه به مثابه احیای نظم دینی، سلطه مغول را از طریق عقلانی سازی نظم سیاسی و مشروعیت بخشی دینی توجیه می کند. این توالی راهبردها، سیر تدریجی دگرگونی گفتمان مشروعیت را از توجیه دینی خشونت به سوی مقبولیت ایدئولوژیک نشان می دهد. پژوهش نشان می دهد ساختار سه دفتر تاریخ جهانگشا صرفاً تقسیم بندی روایی نیست، بلکه بازتاب تحول تدریجی راهبردهای مشروعیت بخشی و فرایند هژمونی سازی قدرت مغول است.

چکیده مقاله های

همایش بین المللی « بزرگداشت عطاءملک جوینی و بازشناخت متن های تاریخی - ادبی نثر فارسی در دوره
پسامغولی » / ۲۶ آبان ۱۴۰۵ - دانشگاه حکیم سبزواری

واژه های کلیدی: تاریخ جهانگشا، عطاءملک جوینی، گفتمان مشروعیت، هژمونی قدرت، تحلیل گفتمان
انتقادی